OGÓLNOPOLSKIE TOWARZYSTWO OCHRONY PTAKÓW

Inwentaryzacja wodniczki na lokalizacjach projektu LIFE+ Wodniczka i biomasa w 2014 r

Wykonano w ramach projektu LIFE Przyroda
„Zarządzanie siedliskiem wodniczki (Acrocephalus paludicola) poprzez wdrożenie zrównoważonych systemów zagospodarowania biomasy”
LIFE09 NAT/PL/000260

Sponsorzy projektu:

Grzegorz Grzywaczewski, Jarosław Krogulec, Piotr Marczakiewicz,
Bernadetta Wołczuk, Krzysztof Gaszewski

OTOP, ul. Odrowąża 24, 05-270 Marki
Tel. 022 761 82 05, fax 022 761 90 51, biuro@otop.org.pl

Monitoring wodniczki wykonany w roku 2014 w ramach projektu LIFE+ „Wodniczka i biomasa" przeprowadzono we wszystkich lokalizacjach projektu oraz na niewielkich stanowiskach gatunku poza tymi obszarami. Oprócz monitoringu liczebności populacji wykonano także badania nad produktywnością lęgową wodniczki na obszarze Chełmskich Torfowisk Węglanowych. Koordynowaniem prac na poziomie krajowym zajmował się Krzysztof Gaszewski, w Dolinie Biebrzy – Piotr Marczakiewicz i Grzegorz Grzywaczewski, na Lubelszczyźnie – Jarosław Krogulec, badania produktywności lęgowej wodniczki w terenie koordynowała Justyna Kubacka

Na terenie Polski istnieją 3 główne populacje wodniczki: podlaska, lubelska oraz zachodniopomorska. Rdzeniem największej populacji podlaskiej jest Dolina Biebrzy, niewielkie populacje występują również w Dolinie Narwi. Populacja lubelska jest druga co do wielkości, wodniczki występują na obszarze Chełmskich Torfowisk Węglanowych oraz na Bagnie Bubnów i Bagnie Staw w Poleskim Parku Narodowym, wracają także na uprzednio opuszczone lokalizacje (np. Torfowisko Ciesacin). Najmniejsza i najbardziej zagrożona jest populacja pomorska, obejmująca ptaki zasiedlające Bagna Rozwarowskie oraz nieliczne osobniki w delcie Świny. Ponadto we wschodniej Polsce występują także niewielkie, często efemeryczne stanowiska gatunku, np. dolina Tyśmienicy, zbiornik Żelizna, Dolina Środkowego Bugu k. Husynnego. Podczas wykonywania monitoringu wodniczki zbierane są dane umożliwiające ocenę wielkości populacji zarówno na terenach stanowiących główne obszary występowania gatunku (np. Dolina Biebrzy) jak również w niewielkich ostojach. Działania monitoringu skupiają się na ocenie stanu populacji na znanych stanowiskach oraz sprawdzaniu stanowisk potencjalnie lub sporadycznie zasiedlanych przez wodniczkę.

Monitoring przeprowadzono przy użyciu dwóch uzupełniających się metod: liczenia pełne oraz liczenia na transektach. W obydwu przypadkach jednostką liczebności jest śpiewający samiec. Liczenia pełne polegają na zanotowaniu wszystkich śpiewających samców wodniczki na danym obszarze. Najczęściej wykonuje się dwa liczenia na danej powierzchni, jednak w przypadku Chełmskich Torfowisk Węglanowych oraz Bagna Ławki w Biebrzańskim Parku Narodowym odbyło się jedno liczenie. Przyczyną tego stanu rzeczy jest rozległość oraz trudny dostęp do obszaru objętego monitoringiem Metody liczeń pełnych użyto we wszystkich lokalizacjach projektu oraz na mniejszych stanowiskach lęgowych gatunku. Wyniki liczeń pełnych przedstawiono w **tabeli 1** (lokalizacje projektu LIFE+) oraz w **tabeli 2** (mniejsze stanowiska lęgowe).

Tabela 1. Liczebność śpiewających samców wodniczki w lokalizacjach projektu

Lokalizacja	**Data kontroli**	**Liczebność wodniczki**
DOLINA BIEBRZY (SUMA)	**I liczenie 2014-05-18-2014-06-01**	**2093**
	II liczenie (tylko otulina BPN)2014-07-11-2014-07-12	**80**
Bagno Ławki	I liczenie 2014-05-18-2014-06-01	2037
Mścichy	I liczenie – 2014-05-29	41

	II liczenie – 2014-07-12	61
Zajki	I liczenie – 2014-05-31	4
	II liczenie – 2014-07-11	3
Szorce	I liczenie – 2014-05-27	11
	II liczenie – 2014-07-11	16
NARWIAŃSKI PARK NARODOWY	**I liczenie – 2014-05-25-2014-05-30**	**13**
	II liczenie – 2014-07-06-2014-07-07	**15**
LUBELSZCZYZNA (SUMA)	**I liczenie – 2014-06-09-2014-07-04**	**658**
Chełmskie Torfowiska Węglanowe	I liczenie – 2014-06-23-2014-07-04	270
Poleski Park Narodowy	I liczenie – 2014-06-09-2014-06-13	381
Dolina Środkowego Bugu k. Husynnego	I liczenie – 2014-06-25	0
Torfowisko Ciesacin	I liczenie –2013-06-18	7

Tabela 2. Liczebność śpiewających samców wodniczki na mniejszych stanowiskach gatunku

Lokalizacja	**Data kontroli**	**Liczebność wodniczki**
Bagno Wizna	I liczenie – 2014-06-05	42
	II liczenie – 2014-06-27	38
Zbiornik Siemianówka	I liczenie – 2014-05-28	0
Dolina Górnej Narwi	I liczenie – 2014-06-18	4
Zbiornik Żelizna	I liczenie – 2014-06-26	2
Dolina Tyśmienicy	I liczenie – 2014-06-19	10
Przełomowa Dolina Narwi k. Drozdowa	I liczenie – 2014-07-17	0
Dolina Omulwi	I liczenie – 2014-05-24	0
	II liczenie – 2014-06-01	0
Karsiborska Kępa	I liczenie – 2014-05-10	0
	II liczenie – 2014-06-26	0
Woliński Park Narodowy	I liczenie – 2014-05-24	2
	II liczenie – 2014-07-02	1
Zajęcze Łęgi	I liczenie – 2014-05-30	0
	II liczenie – 2014-07-03	0
Bagna Rozwarowskie	I liczenie – 2014-05-26	7
	II liczenie – 2014-06-29	12
Krajnik	I liczenie – 2014-05-23	1
	II liczenie – 2014-06-29	1
Park Narodowy Ujście Warty	I liczenie – 2014-05-22	0
	II liczenie – 2014-06-26	4
Dolina Neru	I liczenie – 2014-05-18	0
Dolina Noteci	I liczenie – 2014-06-20	0
	II liczenie – 2014-06-28	0

Na Bagnach Biebrzańskich, Chełmskich Torfowiskach Węglanowych oraz w Poleskim Parku Narodowym, gdzie występują najliczniejsze populacje przeprowadzono liczenia na transektach. W tym celu wyznaczonych zostało 100 jednokilometrowych transektów, z których większość była kontrolowana trzykrotnie w ciągu sezonu. Liczone były wszystkie śpiewające samce słyszane z transektu. Wyniki liczeń na transektach przedstawiono w **tabeli 3.** Transekty położone w Biebrzańskim Parku Narodowym oznaczono kodem TBB natomiast położone w Poleskim Parku Narodowym oraz na terenie Chełmskich Torfowisk Węglanowych kodem TLL.

Tabela 3. Liczebności śpiewających samców wodniczki obserwowanych na poszczególnych transektach (wartości maksymalne z 3 kontroli)

Kod transektu	Max liczebność	Kod transektu	Max liczebność
TBB01	28	TBB51	0
TBB02	26	TBB52	1
TBB03	4	TBB53	7
TBB04	34	TBB54	0
TBB05	22	TBB55	0
TBB06	10	TBB56	0
TBB07	12	TBB57	0
TBB08	29	TBB58	0
TBB09	17	TBB59	0
TBB10	17	TBB60	0
TBB11	9	TBB61	0
TBB12	22	TBB62	0
TBB13	7	TBB63	0
TBB14	39	TBB64	0
TBB15	7	TBB65	0
TBB16	23	TBB66	0
TBB17	8	TBB67	2
TBB18	16	TBB68	0
TBB19	2	TBB69	2
TBB20	39	TBB70	0
TBB21	1	TBB71	0
TBB22	42	TBB72	5
TBB23	13	TBB73	0
TBB24	43	TBB74	0
TBB25	27	TBB75	0
TBB26	8	TBB76	5
TBB27	12	TBB77	2
TBB28	33	TBB78	0
TBB29	32	TBB79	0
TBB30	15	TBB80	0
TBB31	14	TLL01	24
TBB32	12	TLL02	18
TBB33	10	TLL03	18
TBB34	33	TLL04	10
TBB35	20	TLL05	6
TBB36	3	TLL06	6
TBB37	34	TLL07	17
TBB38	36	TLL08	11
TBB39	35	TLL09	7
TBB40	45	TLL10	3
TBB41	6	TLL11	7
TBB42	5	TLL12	13

TBB43	29	TLL13	8
TBB44	12	TLL14	0
TBB45	45	TLL15	1
TBB46	38	TLL16	8
TBB47	28	TLL17	17
TBB48	17	TLL18	6
TBB49	18	TLL19	6
TBB50	27	TLL20	1

Na obszarze Chełmskich Torfowisk Węglanowych przeprowadzono badania nad produktywnością lęgową wodniczki. Były one kontynuacją działań z lat 2012-13. Badania produktywności polegają na odnajdywaniu gniazd wodniczki i monitorowaniu ich w ciągu sezonu lęgowego. Celem badań było sprawdzenie jaki wpływ ma częstotliwość koszeń na produktywność gniazdową oraz zagęszczenie śpiewających samców wodniczki, oraz czy produktywność gniazdowa i zagęszczenie śpiewających samców są ze sobą skorelowane. Dodatkowo analizowano też biologię lęgową gatunku.

Wyniki badań nad produktywnością lęgową wodniczki oraz liczeń na transektach znajdują się w załącznikach 1 i 2, raporty z monitoringu w Biebrzańskim Parku Narodowym oraz w rezerwatach OTOP w otulinie Biebrzańskiego Parku Narodowego i Lubelszczyzny znajdują się w załącznikach 3 i 4.

Liczebność wodniczki w jej największych ostojach na Lubelszczyźnie i Bagnach Biebrzańskich jest stabilna. Występują co prawda niewielkie coroczne fluktuacje liczebności, są one jednak zjawiskiem naturalnym w przypadku wodniczki. Ustabilizowanie liczebności populacji jest bardzo istotne dla przetrwania gatunku, i to nie tylko w Polsce, biorąc pod uwagę niekorzystne zmiany jakim podlegają populacje za wschodnią granicą kraju. Wyniki monitoringu pokazują zahamowanie spadku liczebności polskiej populacji wodniczki. Efekt ten udało się osiągnąć w dużej mierze dzięki działaniom ochrony czynnej przeprowadzanym przez OTOP na obszarach objętych projektem LIFE+. Populacja pomorska nie jest niestety w tak dobrym stanie jak te we wschodniej Polsce, zmniejsza się jej liczebność i zajmowany areał.